

Березін М. Ю., здобувач, МАУП, м. Київ

Berezin M., postgraduate of the Interregional Academy of Personnel Management, Kyiv

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ ЯК ОСНОВА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ

ENSURING PUBLIC SECURITY AS THE BASIS FOR THE IMPLEMENTATION OF PUBLIC ADMINISTRATION IN THE FIELD OF PUBLIC ORDER PROTECTION

Визначено, що терміни «громадський порядок», «громадська безпека», «особиста безпека громадян» мають широке поширення, вони часто вживаються як в міжнародно-правових документах, національному законодавстві, так і в соціально-економічній та юридичній літературі. Це передбачає необхідність теоретичного осмислення сутності громадської безпеки та особистої безпеки громадян. Надано характеристику поняттю “правопорядок”, що є заснованою на праві і законності організацією суспільного життя, що відображає якісний стан громадських відносин на певному етапі розвитку суспільства. Досліджено суть механізму реалізації прав і свобод у сфері охорони громадського порядку. Визначено основні засади реалізації адміністративно-правової охорони громадського порядку.

Ключові слова: *громадська безпека, громадська охорона, правопорядок, охорона громадського порядку, особиста безпека, адміністративно-правові заборони, адміністративна відповідальність.*

It is determined that the terms “public order”, “public security”, “personal security of citizens” are widespread, they are often used both in international legal documents, national legislation, and in socio-economic and legal literature. This implies the need for a theoretical understanding of the essence of public safety and personal security of citizens. Public order as a result of the consolidation of real social relations (both ideological and economic) by legal norms and other social norms. This result is a definite system of social relations, enshrined in various social norms, primarily the rule of law; public order is a system of public relations, enshrined in various social norms that determine the rights and obligations of their participants; public order is not only just public relations enshrined in the normative order. The concept of “rule of law” is characterized, which is an organization of public life based on law and legality, reflects the qualitative state of public relations at a certain stage in the development of society. The essence of the mechanism for the implementation of rights and freedoms in the field of public order protection is investigated. The basic principles of the implementation of administrative law protecting public order are substantiated.

Keywords: *public safety, public protection, law and order, public order protection, personal security, administrative and legal prohibitions, administrative responsibility.*

Постановка проблеми. Сьогодні, говорити про правову державу можна тільки тоді, коли вона забезпечує захист прав та інтересів громадян не тільки при застосуванні відповідних примусових заходів до винних осіб, а й здійснює належний захист прав, свобод та інтересів останніх, шляхом встановлення відповідного демократичного процесуального порядку вирішення спорів та конфліктів. Відмінності між поняттями «громадський порядок» і «громадська безпека» пов'язані з нормативними засобами врегулювання даних явищ. Громадський порядок досягається в результаті упорядкування суспільних відносин за допомогою всіх форм нормативного регулювання, тоді як громадська безпека – тільки з використанням правових та технічних норм. Тому діяння, що посягає одночасно на громадський порядок і громадську безпеку, являє собою сукупність злочинів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Громадська безпека і громадський порядок є найважливішими правовими категоріями, яким присвячені численні дослідження вчених у сфері державного управління. Розробка теоретичних основ громадської безпеки та громадського порядку викликає науковий інтерес в сучасній науці державного управління, що пов'язано з відсутністю єдиного підходу до визначення даних понять. Необхідність дослідження визначень понять громадської безпеки і громадського порядку викликається перш за все широким вживанням даних термінів в законодавстві та юридичній літературі. Деякі аспекти забезпечення громадської безпеки і порядку правоохоронними органами держави, досліджували такі вітчизняні й зарубіжні вчені, як О. М. Бандурка, О. В. Батраченко, А. М. Колодій, А. В. Басов, І. Беккер, М. М. Бурбика, Р. С. Мельник, П. П. Михайленко, В. І. Шакур, О. С. Юнін, Ю. С. Шемшученко, О. Н. Ярмиш тощо. Однак зазначена галузь державного управління потребує подальших досліджень, спрямованих на комплексне вивчення сутності громадського порядку та безпеки, подальшого розвитку й удосконалення нормативно-правової бази України, пошуку новітніх принципів, форм, методів, організаційних заходів та особливостей забезпечення громадського порядку та безпеки.

Постановка завдання. Громадський порядок і громадська безпека є різними правовими явищами, між якими існує тісний зв'язок. Зміцнення громадського порядку сприяє підвищенню громадської безпеки, і навпаки, дотримання правил і норм суспільної безпеки служить умовою підтримки належного громадського порядку. У зв'язку з цим видається, що охорона громадського порядку і забезпечення громадської безпеки є різні по суті, але вельми тісно пов'язані між собою види діяльності. У врегульованих нормах права відносинах присутні елементи впорядкованості. Отже, якщо суспільні відносини врегульовані, а люди законослухняні, і відносини між ними будуються відповідно до норм права, моралі, звичаїв, то в цьому випадку ми маємо громадський порядок (суспільні відносини впорядковані). І навпаки, якщо при урегульованості суспільних відносин людьми, не виконуються правові та інші соціальні норми, то настає стан, який можна назвати неупорядкованістю (нестабільніс-

тю). В даному випадку з'являється можливість, відповідно до вимог діалектичної логіки, розглядати громадський порядок в динаміці. Тим більше що така його характеристика більш наочна і прийнятна з точки зору відповідності її реальному стану досліджуваного явища. Тому, в роботі ставиться завдання дослідити наукові підходи до забезпечення громадської безпеки як основи реалізації державного управління у сфері охорони громадського порядку.

Виклад основного матеріалу. Терміни «громадський порядок», «громадська безпека», «особиста безпека громадян» мають широке поширення: вони часто вживаються як в міжнародно-правових документах, національному законодавстві, так і в соціально-економічній та юридичній літературі. Це передбачає необхідність теоретичного осмислення сутності громадської безпеки та особистої безпеки громадян.

Як і порядок, безпека, як поняття, має саме широке поширення в різних сферах знань і діяльності. Безпека означає дотримання, збереження, непорушність умов життя і розвитку людини, суспільства, навколишнього світу. Безпека в її сучасному стані і значенні може бути поділена на кілька видів: технічну, екологічну, соціальну, правову, та ін. Всі вони, в тій чи іншій мірі, входять до предмету правового регулювання, але до найбільшого регулювання схильні відносини у сфері соціальної безпеки.

Громадська безпека, як поняття має найширше застосування в різних областях знань і діяльності. Однак, сьогодні можна констатувати, що у нас немає достатньо науково обґрунтованого поняття громадської безпеки.

По-перше, громадська безпека - це самостійне явище, що має історичну форму, зміст, механізми її виникнення, розвитку та підтримки.

По-друге, громадська безпека - це одна з характеристик соціальної дійсності, яка свідчить про стан задоволення життєво важливих інтересів особистості, суспільства і держави.

По-третє, безпека в термінологічному аспекті виходить від антоніма «небезпека». Безпека в семантичному сенсі являє собою стан, при якому не загрожує небезпека, так як є захист від небезпеки. Під загрозою розуміється здатність заподіяти якоїсь шкоди, а також загроза життю і здоров'ю людини, іншим його цінностям [1, с. 96].

Безпека в її сучасному стані і значенні, виходячи з теорії єдності і протилежності механічної, біологічної та соціальної систем, класифікується на три види: техногенну, екологічну і соціальну.

Трактування терміна «громадський порядок» як сукупності всіх соціальних зв'язків і відносин, як суспільного устрою є загальновизнаною. Різниця в точках зору спостерігається при визначенні цього явища в так званому вузькому сенсі.

В адміністративно-правовій науці свого часу були розроблені основні концепції громадського порядку у вузькому сенсі. Так, К.Ю. Сіренко визначав суспільний порядок як регульовану нормами права, моралі, правилами, звичаями систему вольових суспільних відносин, що виникають і розвиваються поза

громадських місць, але за своїм характером забезпечують охорону життя, здоров'я, честі, зміцнення народного надбання, громадський спокій, створення нормальних умов для діяльності підприємств, установ, організацій [3, с. 92].

В Законі України «Про національну безпеку» № 2469-VIII від 21.06.2018 громадську безпеку і порядок визначено як захищеність життєво важливих для суспільства та особи інтересів, прав і свобод людини і громадянина, забезпечення яких є пріоритетним завданням діяльності сил безпеки, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб та громадськості, які здійснюють узгоджені заходи щодо реалізації і захисту національних інтересів від впливу загроз [2].

Громадський порядок являє собою не просто систему (сукупність) суспільних відносин, певним чином налагоджену. Інакше і бути не може, бо порядок – це, в першу чергу, правильний, налагоджений стан чого-небудь, в нашому випадку – суспільних відносин. І в такому сенсі, громадський порядок є порядком відносин в громадських місцях, який зумовлений потребами суспільства, забезпечує особисту і суспільну безпеку, і тим самим гарантує забезпечення спокою, узгодженості та ритмічності суспільного життя.

Для дослідження громадського порядку важливе значення має з'ясування його співвідношення з правопорядком. У літературі з цього приводу висловлені різні думки. Деякі вчені вважають, що правопорядок є лише частиною громадського порядку. Правопорядок можна визначити як засновану на праві і законності організацію суспільного життя, яка відображатиме якісний стан громадських відносин на певному етапі розвитку суспільства. На наш погляд, більш правильна позиція тих авторів, які вважають, що правопорядок і громадський порядок збігаються лише в тій своїй частині, в якій громадський порядок регулюється нормами права. Що ж стосується сфери суспільного життя, регульованою нормами моральності і моралі, то вона частково знаходиться в межах громадського порядку.

Таким чином, з'ясування суті громадського порядку, співвідношення його із суміжними інститутами має не тільки теоретичне, а й практичне значення. Так, це стосується вдосконалення нормативного регулювання діяльності міліції, розробка рекомендацій щодо забезпечення безпеки громадян на вулицях, та в інших громадських місцях.

Суть механізму реалізації прав і свобод у сфері охорони громадського порядку виражається в переході конкретних соціальних благ і можливостей особистості, закріплених в її правах і свободах, в реальну поведінку, в конкретні суспільні відносини. Це означає, що громадянин, маючи право на особисту недоторканність, безпеку, повагу до його честі і гідності, користується цими благами у разі правомірної поведінки. Сьогодні Міністерство внутрішніх справ України є центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочин-

ності, підтримання громадської безпеки і правопорядку, а також надання поліцейських послуг [2].

При порушенні законодавства про адміністративні правопорушення, обмеження особистої свободи (наприклад, при застосуванні заходів адміністративного припинення, заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення) громадянин набуває обов'язків, передбачених адміністративно-процесуальними нормами Конституції України, піддаючись необхідним правообмеженням.

Отже, адміністративно-правова охорона громадського порядку є діяльністю державних органів, що здійснюється в громадських місцях, які мають право застосовувати заходи правового впливу з метою підтримки правопорядку, забезпечення дотримання законодавства та безпосереднього захисту життя і здоров'я, честі, гідності та моральності людини, різних видів власності фізичних та юридичних осіб, інтересів суспільства і держави від адміністративних правопорушень і злочинів, за допомогою встановлених законом засобів і способів, що сприяють успішному здійсненню правосуддя.

Права і свобода громадян є початковою цінністю, та їх розвиток, і ступінь захищеності громадянина розглядаються як один з найважливіших показників прогресивного розвитку суспільства і держави в цілому. Класифікація прав і свобод громадян у сфері охорони громадського порядку може бути проведена на підставі різних критеріїв.

Оскільки реалізація прав і свобод громадян у сфері охорони громадського порядку залежить від ряду чинників різного характеру - юридичного, економічного, політичного, соціального, психологічного, то особливого значення набуває дослідження системи гарантій прав і свобод громадян в даній сфері.

Реалізація гарантій прав і свобод громадян у сфері охорони громадського порядку, передбачає наявність системи суб'єктів цієї діяльності. Види, суб'єктів не залишаються незмінними, вони залежать від існуючої в суспільстві державно-правової надбудови, ціннісних пріоритетів, ступеня розвитку демократичних інститутів форми державного устрою та інших факторів.

Гарантії прав і свобод громадян у сфері охорони громадського порядку державою забезпечуються за допомогою здійснення державної волі через спеціальний апарат. Він являє собою сукупність державних установ, які й реалізують функції держави.

Конституція України містить положення про те, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека в Україні визначені як вища соціальна цінність, а права і свободи людини та їхня гарантія визначають сенс і спрямування діяльності держави. Затвердження і забезпечення прав та свобод людини є головним обов'язком держави. Свобода людини - вихідне поняття у проблемі прав людини і громадянина. Розрізняють природні права людини, тобто пов'язані з самим її існуванням і розвитком, і набуті, що в основному характеризують соціально-політичний статус лю-

дини і громадянина (інститут громадянства, право на участь у вирішенні державних справ тощо). Звісна річ, за відсутності у людини свободи вона не може володіти і реально користуватися своїми правами. Саме свобода створює умови для реального набуття прав та їх реалізації, з іншого боку, права людини закріплюють і конкретизують можливість діяти в межах, установлених їй правовим статусом. За своїм обсягом поняття «свобода людини» повно відображає принцип, закладений у ст. 19 Конституції України, згідно з яким людина має право робити все за винятком того, що прямо заборонено чинним законодавством. Свободу людини характеризує й принцип рівних правових можливостей, правового сприяння і правової охорони, що його закріплюють демократичні конституції, у тому числі й Конституція України [2].

У зв'язку з вищевикладеним слід зазначити, що керуюча система, на яку покладено вирішення питань практичної реалізації гарантій прав і свобод громадян, знаходиться в стадії кардинального реформування. Відбувається перерозподіл управлінських функцій, їх деталізація.

Державне управління у сфері охорони громадського порядку - одна з найважливіших підсистем охоронної сфери життєдіяльності суспільства, де за допомогою специфічних правових інститутів, форм і методів забезпечується функціонування держави та її інститутів, регулювання і захист суспільних відносин і соціальної якості - фізичного і духовного - особистості, соціальних груп і суспільства в цілому від впливу на них небажаних з точки зору суспільства явищ і процесів. Одним з напрямків правоохоронної діяльності, безпосередньо пов'язаної із забезпеченням прав і свобод особистості, є охорона громадського порядку і забезпечення громадської безпеки.

Громадський порядок як результат закріплення реальних суспільних відносин (як ідеологічних, так і економічних) нормами права та іншими соціальними нормами. Цим результатом і є певна система суспільних відносин, закріплена різними соціальними нормами, в першу чергу нормами права; громадський порядок - це система суспільних відносин, закріплена різними соціальними нормами, що визначають права і обов'язки їх учасників; громадський порядок - це не тільки просто суспільні відносини, закріплені в нормативному порядку.

Говорячи про систему певних суспільних відносин, необхідно мати на увазі не тільки їх нормативну урегульованість, але і гарантовану державою, суспільством можливість здійснення наданих прав і забезпечення дотримання суб'єктами суспільних відносин відповідних обов'язків.

Система державного управління у сфері охорони громадського порядку характеризується:

- а) закріпленістю нормами права і моралі;
- б) встановленням певних прав і обов'язків учасників відносин в системі забезпечення охорони громадського порядку;
- в) гарантованою можливістю здійснення учасниками своїх суб'єктив-

них прав;

г) забезпеченням суворого виконання учасниками відносин покладених на них обов'язків.

Поведінка людей, узгоджена з вимогами зазначених вище норм, реалізація цих норм у суспільних відносинах складають основний зміст громадського порядку.

Висновки. Незважаючи на різні підходи до визначення поняття громадського порядку, можна виділити наступні загальні позиції вчених щодо сутності та змісту громадського порядку, а саме: громадський порядок обумовлений системою суспільних відносин, які склалися в суспільстві; громадський порядок включає всі відносини в суспільстві, які сформовані під впливом соціальних норм; громадський порядок є об'єктом впливу всієї політичної системи; громадський порядок повинен забезпечити зміцнення і розвиток державного і суспільного ладу, недоторканість особи, недоторканість власності. Встановлення громадського порядку включає в себе охорону життя, здоров'я, честі та гідності, права і законних інтересів громадян, забезпечення нормального функціонування підприємств, установ, організацій, а також нормальних умов праці і відпочинку громадян. Відносини, що становлять сферу громадського порядку, складаються в суспільно-політичній сфері життя.

З огляду на забезпечення громадської безпеки як основи реалізації державного управління у сфері охорони громадського порядку, треба зазначити, що держава повинна встановлювати в необхідних випадках адміністративно-правові заборони на вчинення тих чи інших дій і передбачати відповідні заходи адміністративної відповідальності за їх порушення. Основні вимоги до таких заборон: їх обґрунтованість та гарантованість конституційних прав громадян при притягненні до адміністративної відповідальності. Доцільно виключити встановлення необґрунтованих адміністративно-правових заборон, що призводить до їх правового і морального знецінення.

Список використаних джерел:

1. Богуславський В. В. Термін "правопорядок": зміст та співвідношення з громадським порядком та громадською безпекою / В. В. Богуславський // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2017. – № 4. – С. 95–102.

2. Закон України “Про національну безпеку України” від 04.11.2018 № 1835-III 50 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1835-14.2>.

3. Сіренко К. Ю. Соціальні індикатори рівня життя населення як основа соціальної безпеки та захищеності громадян України / К. Ю. Сіренко // Формування ринкових відносин в Україні. - 2018. - № 11. - С. 90-98.

References:

1. Boguslavsky, V.V. "The term "rule of law": content and correlation with public order and public safety [Termin "pravoporyadok": zmist ta spivvidnoshennya z hromadskym poryadkom ta hromadskoyu bezpekoju]". *Naukovij visnik Dnipropetrovskogo derzhavnogo universitetu vnutrishnikh sprav* 4 (2017): 95-102. Print.
2. Ukraine. Verhovna Rada of Ukraine. The Law of Ukraine "On the National Security of Ukraine". Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1835-14>. (Accessed 27 October 2019).
3. Sirenko, K. Yu. "Social indicators of life of the population as the basis of social security and the hardships of Ukrainians [Sotsialni indykatory rivnya zhyttya naselennya yak osnova sotsialnoyi bezpeky ta zakhyshchenosti hromadyan Ukrayiny]". *Formuvannya rinkovikh vidnosin v Ukrayini* 11 (2018): 90-98. Print.

DOI: 10.5281/zenodo.3532737

УДК 354: 378.11

Грень Л. М., к.пед.н., доц., ННВЦ НУЦЗУ, м. Харків

Gren L., candidate of pedagogic sciences, leading scientific worker at Science Department on problems of state security at Training-scientific-production Centre at National University of Civil Defense of Ukraine, Kharkiv

МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

MECHANISMS OF PUBLIC GOVERNANCE IN THE FIELD OF VOCATIONAL (VOCATION-AND-TECHNICAL) TRAINING

У статті розглянуто підходи щодо визначення дефініції «механізми державного управління» у дослідженнях вітчизняних та зарубіжних вчених; з'ясовано практичне використання механізмів державного управління у роботах зарубіжних дослідників; проаналізовано напрацювання вітчизняних вчених щодо механізмів реалізації державної політики в галузі професійної (професійно-технічної) освіти; визначено й схарактеризовано механізми державного управління у сфері професійної (професійно-технічної) освіти (політичний, адміністративно-організаційний, нормативно-правовий, економічний, інформаційний) та розкрито їх роль у розвитку та модернізації даної сфери.

Ключові слова: *механізми державного управління, професійна (професійно-технічна) освіта, комплексний механізм державного управління, синергетичний ефект.*